

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain sekä eräiden koulutusta koskevien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettua lakia, perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annettua lakia.

Opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin tehtäisiin Oppijan verkkopalveluiden käyttöönoton ensivaiheen sekä perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteisten hakumenettelyiden edellyttämiä muutoksia. Lakiin lisättäisiin säännökset henkilön yksilöintiin tarkoitetusta oppijanumerosta, joka

annettaisiin jokaiselle henkilölle, josta tallennetaan tietoja Oppijan verkkopalveluihin. Lisäksi opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin ja perusopetuslakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia, jotka mahdollistaisivat perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteisten hakumenettelyiden käyttöönoton.

Koulutusta koskeviin lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset oppilaaksi tai opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antamisessa noudatettavista menettelyistä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Opiskelijavalintarekisteri, korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto ja ylioppilastutkintorekisteri.....	4
2.2 Perusopetuksen jälkeinen valmistava koulutus.....	5
2.3 Päätös opiskelijavalinnasta.....	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
3.1 Oppijanumero.....	7
3.2 Uudet yhteiset hakumenettelyt.....	7
3.3 Päätös opiskelijavalinnasta.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
4.2 Vaikutukset viranomaisten sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen toimintaan.....	8
Oppijanumero.....	8
Yhteiset hakumenettelyt.....	9
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	9
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	10
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	12
1.1 Laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä.....	12
1.2 Perusopetuslaki.....	13
1.3 Lukiolaki.....	14
1.4 Laki ammatillisesta koulutuksesta.....	14
1.5 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta.....	15
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	15
3 VOIMAANTULO.....	15
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	15
LAKIEHDOTUKSET.....	17
1. Laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta.....	17
2. Laki perusopetuslain muuttamisesta.....	19
3. Laki lukiolain muuttamisesta.....	20
4. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	21
5. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	22
LIITE.....	23
RINNAKKAISTEKSTI.....	23
1. Laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta.....	23

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Oppijan verkkopalvelut toteutetaan osana valtiovarainministeriön koordinoimaa sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmaa (SADe). Oppijan verkkopalveluissa rakennetaan hallitusohjelman mukaista sähköistä sivistyskeskusta, josta löytyvät tulevaisuudessa kaikki yksityishenkilöiden sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien palvelut esiopetuksesta aikuis- ja jatkokoulutukseen asti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa Oppijan palvelukokonaisuuden johtamisesta ja resursoinnista. Opetushallitus rakentaa Oppijan palvelukokonaisuuden palveluportaalin ja vastaa palveluun tulevan koulutustiedon sekä koulutukseen hakeutumiseen ja valintaan liittyvien sähköisten palveluiden tuottamisesta. Hankekokonaisuudessa uusitaan kaikki Opetushallituksen ylläpitämät haku- ja valintajärjestelmät sekä tuotetaan uusia tieto- ja haku-palveluita. Sähköinen palvelukokonaisuus luodaan osakokonaisuuksien puitteissa vuosina 2011–2015.

Hakeutujan palveluiden ensisijaisina käyttäjinä ovat henkilöt, jotka etsivät tietoa opetuksesta tai koulutuksesta ja hakeutuvat erilaisiin koulutuksiin. Palvelukokonaisuus tulee sisältämään koulutustiedon verkkopalvelun, ilmoittautumisen esi- ja perusopetukseen sekä haku- ja valintapalvelut ammatilliseen koulutukseen, lukiokoulutukseen, perusopetuksen jälkeisiin valmistaviin koulutuksiin sekä erillisrahoituksella toteutettavan korkeakoulujen sähköisen hakujärjestelmän. Kokonaisuuteen sisältyy myös koulutustieto-, urasuunnittelu ja ohjaus- ja neuvontapalveluita.

Todennetun osaamisen rekisteri tulee toimimaan opetustoimialan keskeisenä tietovarastona. Todennetun osaamisen rekisteriin kerätään julkisin varoin järjestetyn tai tuetun koulutuksen kautta saatu ja todennettu osaaminen. Rekisteri mahdollistaa eri koulutusas-

teiden yhteisen tietojen keräämisen ja toimitamisen keskitetyn palvelun, jolla tulevaisuudessa voidaan tuottaa opintohistoriatiedot yhdestä paikasta. Todennetun osaamisen rekisteri toteutetaan vaiheittain.

Oppijan palvelukokonaisuus kytkeytyy oleellisesti useiden hallitusohjelman kirjausten, erityisesti nuorisotakuun ja siihen liittyvän koulutustakuun toteuttamiseen. Uudistetut haku- ja opiskelijavalintapalvelut on tarkoitettu ottaa käyttöön ammatillisen peruskoulutuksen osalta syksyllä 2013 toteutettavassa yhteishaussa, jossa hakeudutaan keväällä 2014 alkavaan koulutukseen. Keväällä 2014 toteutettaisiin yhteishaku syksyllä 2014 alkavaan ammatilliseen peruskoulutukseen ja lukiokoulutukseen. Tämän jälkeen seuraavaksi otettaisiin käyttöön perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen haku- ja opiskelijavalintapalvelut kesällä 2014 toteutettavassa haussa syksyllä 2014 alkavaan koulutukseen. Täydessä laajuudessaan haku- ja valintapalvelut tullaan ottamaan käyttöön vuosien 2014 ja 2015 aikana.

Koulutustakuun toteuttamiseksi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta annettua valtioneuvoston asetusta (30/2008), jäljempänä yhteishakuasetus, on muutettu 1 päivänä tammikuuta 2013 voimaan tulleilla muutoksilla. Samalla uudistettiin myös opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa koulutuksessa annettu opetus- ja kulttuuriministeriön asetus (4/2013). Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin (1058/1998), jäljempänä opiskelijavalintarekisterilaki, sekä perusopetuslakiin (628/1998) tarvittavat muutokset, jotta Oppijan verkkopalveluihin liittyvät perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen haku- ja valintapalvelut voitaisiin ottaa suunnitelmien mukaisesti laajuudessaan käyttöön kesällä 2014 toteutettavassa haussa.

2 Nykytila

2.1 Opiskelijavalintarekisteri, korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto ja ylioppilastutkintorekisteri

Opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun voimassa olevan lain (1058/1998) nimike on muutettu 1 päivänä tammikuuta 2014 voimaan tulevalla lainmuutoksella (484/2013). Lain uusi nimike on laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä. Opiskelijavalintarekisterilakia on samaan aikaan voimaan tulevalla muutoksella muutettu myös siten, että lain 1 §:n 1 momentin mukaan rekisteri muodostuu nykyisen kolmen osarekisterin sijaan kahdesta osarekisteristä, joita ovat korkeakoulujen hakurekisteri sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteri. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää Opetushallitus. Lisäksi kyseisen koulutusmuodon järjestäjät osallistuvat edellä mainittujen osarekisterien osalta rekisterien ylläpitoon.

Opiskelijavalintarekisterin käyttötarkoituksesta säädetään lain 2 §:ssä. Vuoden 2014 alussa voimaan tulevan lainmuutoksen mukaan korkeakoulujen hakurekisteriä käytetään valittaessa opiskelijoita yliopistolaisista (558/2009) tarkoitettuihin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin ja ammattikorkeakoululaissa (351/2003) tarkoitettuun ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin sekä yliopiston ja ammattikorkeakoulun harkinnan mukaan myös muuhun korkeakoulun tarjoamaan koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä käytetään valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaisista (629/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin.

Lain 3 §:n mukaan opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa muun muassa hakijan nimi, henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, kansalaisuus, sukupuoli,

äidinkieli ja tarpeelliset yhteystiedot. Rekisteriin tallennetaan myös hakijan aikaisempaa koulutusta ja suoritettuja tutkintoja koskevat tiedot, koulutukseen hakemista ja valinnan perusteita koskevat tiedot kunkin hakijan osalta sekä valinnan tulosta ja opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot. Lain 6 §:n mukaan opiskelijavalintarekisterin tiedot säilytetään viisi vuotta opiskelijavalintapäätöksen tekemisestä.

Opiskelijavalintarekisterilain 4 §:n mukaan rekisterinpitäjällä on oikeus saada koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä 3 §:n 1 ja 3 momenteissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työvoimaviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten. Käytännössä perus- ja lisäopetuksen järjestäjät ilmoittavat ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriin perustiedot kaikista hakuvuoden perusopetuksen päättöluokkalaisista ja perusopetuksen lisäopetusta suorittavista henkilöistä.

Opiskelijavalintarekisteriin tallennettujen tietojen luovuttamisesta säädetään lain 5 §:ssä. Lain 3 §:n 1 ja 3 momenteissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen muun muassa yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston rekistereihin. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös konekielisinä tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Vuoden 2014 alussa voimaan tulevan lainmuutoksen mukaisesti opiskelijavalintarekisterilakiin lisätään uusi 1 a luku, joka sisältää säännökset korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Tietovaranto on tietojärjestelmä, jossa korkeakoulut säilyttävät kopiota osasta opiskelijarekisteriensä ja muiden henkilörekisteriensä tietosisällöstä. Tietovaranto ei muodosta korkeakoulujen omista henkilörekistereistä loogisesti erillistä

henkilörekisteriä, vaan jokainen korkeakoulu toimii rekisterinpitäjänä oman tietovarannossa säilytetyn tietosisältönsä osalta. Tietovarannon tarkoituksena on palvella ensisijaisesti korkeakoulujen opiskelijavalintoja ja opiskelijavalinnan tietojärjestelmää sekä jatkossa mahdollisesti muita keskitettyjä hakeutujan palveluita ja kansallista todennetun osaamisen rekisteriä.

Opiskelijavalintarekisterilain vuoden 2014 alussa voimaan tulevan 6 a §:n mukaan tietovaranto toimii korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuorustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten. Tietovarantoon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja tietovarannon kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa toiminnassaan ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille. Opetus- ja kulttuuriministeriö toimii korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä, mutta sillä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei laissa toisin säädetä.

Opiskelijavalintarekisterilain 2 luvussa säädetään ylioppilastutkintorekisteristä. Ylioppilastutkintorekisteriä pidetään ja käytetään ylioppilastutkinnon järjestämistä, suoritettuja ylioppilastutkintoja ja tutkintoihin kuuluvia kokeita koskevien tietojen säilyttämistä sekä ylioppilastutkinnon toimivuuden seurantaan varten. Ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta.

2.2 Perusopetuksen jälkeinen valmistava koulutus

Perusopetuksen päättänyt henkilö hakeutuu tyypillisesti ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon johtavaan peruskoulutukseen tai lukiolaissa tarkoitettuun lukiokoulutukseen. Näihin tutkintotavoitteisiin koulutuksiin haetaan pääsääntöisesti yhteishaun kautta. Yhteishausta säädetään ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta annetussa valtioneuvoston asetuksessa, joka

on annettu lukiolain 19 §:n 2 momentin, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:n 2 momentin sekä opiskelijavalintarekisterilain 1a ja 11 §:n valtuutusäännösten nojalla. Keväällä 2013 järjestetyssä yhteishaussa syksyllä 2013 alkavaan koulutukseen haki ammatilliseen peruskoulutukseen 66 900 hakijaa ja lukiokoulutukseen 32 650 hakijaa. Syksyllä 2013 alkaneessa koulutuksessa oli tarjolla noin 47 700 ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaa ja 38 800 lukiokoulutuksen aloituspaikkaa.

Perusopetuksen päättänyt henkilö voi hakeutua myös erilaisiin perusopetuksen päättäneille tarkoitettuihin valmistaviin koulutuksiin, jos hän ei suoraan perusopetuksen jälkeen halua vielä siirtyä tutkintotavoitteiseen toisen asteen koulutukseen taikka jos hän ei hakeutumisesta huolimatta ole saanut opiskelupaikkaa tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Valmistavan koulutuksen vaihtoehtoja ovat esimerkiksi perusopetuksen lisäopetus eli niin sanottu ”kymppiluokka” ja erilaiset ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat koulutukset. Valmistavien koulutusten kesto vaihtelee yhdestä lukukaudesta yhteen lukuvuoteen.

Perusopetuslaissa säädetään perusopetuksen oppimäärän suorittaneille annettavasta lisäopetuksesta.

Perusopetusasetuksen (852/1998) 3 §:n mukaan lisäopetukseen voidaan ottaa oppilaaksi nuori, joka on saanut perusopetuksen päättötodistuksen samana tai edellisenä vuonna. Lisäopetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan kasvua ja ehkäistä syrjäytymistä. Lisäopetuksessa opiskeli syksyllä 2011 lähes 2 300 oppilasta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään erilaisista valmistavista ja valmentavista koulutuksista. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n mukaan ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi ja opiskeluvalmiuksien vahvistamiseksi voidaan järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, jota kutsutaan usein myös ”ammattistartiksi”. Vammaisille opiskelijoille voidaan järjestää valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Lisäksi maahanmuuttajille voidaan järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta. Lain 3 §:ssä säädetään myös muuna kuin

ammattillisena peruskoulutuksena järjestettävästä kotitalousopetuksesta, joka myös voidaan lukea ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuihin valmistaviin koulutuksiin kuuluvaksi. Syksyllä 2012 ammattistartilla opiskeli noin 1 400 opiskelijaa, vammaisille opiskelijoille tarkoitettussa valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa noin 2 800 opiskelijaa, maahanmuuttajien valmistavassa koulutuksessa noin 1 600 opiskelijaa ja kotitalousopetuksessa noin 340 opiskelijaa.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 118/2013 vp), jossa esitetään edellä mainittuihin lakeihin lisättäväksi säännökset maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille järjestettävästä lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta. Koulutuksen tavoitteena olisi antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet lukiokoulutukseen siirtymistä varten. Lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta järjestettäisiin sekä nuorille että aikuisille. Koulutus on tarkoitus aloittaa syyslukukaudella 2014.

Perusopetuksen lisäopetus ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettavat valmistavat ja valmentavat koulutukset eivät kuulu yhteishaun käyttöalaan. Oppilaat ja opiskelijat yhteishaun ulkopuolisiin koulutuksiin valitaan erillishakujen kautta, jolloin opetuksen ja koulutuksen järjestäjät määrittelevät erillishakujen aikataulut, valintaperusteet, hakulomakkeet, tarvittavat liitteet ja muut hakemiseen liittyvät käytännöt. Hakieksaan yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen, hakija joutuukin erikseen selvittämään kunkin oppilaitoksen koulutustarjonnan ja hakajat sekä toimittamaan useita erillisiä hakemuksia hakiessaan useampaan kuin yhteen oppilaitokseen.

2.3 Päätös opiskelijavalinnasta

Yhteishakuun kuuluvien koulutusten hakumenettelystä säädetään yhteishakuasetuksessa. Ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaku toteutetaan opiskelijavalintarekisterilain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisterin avul-

la. Koulutuksen järjestäjät tallentavat hakurekisteriin koulutustarjontaa koskevat tiedot, opiskelijaksi ottamisen perusteet sekä muut opiskelijaksi ottamisen edellyttämät tiedot. Koulutuksen järjestäjät tallentavat hakurekisteriin myös tiedot opiskelupaikan vastaanotaneista.

Yhteishaun käyttöalaan kuuluviin koulutuksiin haetaan yhdellä hakemuksella. Opetushallitus vastaa hakemusten vastaanottamisesta, käsittelemisestä ja säilyttämisestä. Hakija voi esittää hakemuksessaan enintään viisi hakutoivetta, jotka otetaan huomioon hakijan esittämässä järjestyksessä.

Hakurekisteri tuottaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamista koskevan valintaesityksen. Koulutuksen järjestäjä valitsee valintaesityksen perusteella hakijan ylimmälle hakutoiveelle, johon hänen valintapisteensä riittävät. Valinnan lopputulos voi myöhemmin kuitenkin muuttua sen vuoksi, että hakija tulee valituksi varasijalta ylempiin hakutoiveisiinsa.

Yhteishaussa hakee vuosittain yli 100 000 opiskelijaa. Keskimäärin hakijat esittävät 3,4 hakutoivetta, mikä tarkoittaa, että yhteishaussa tehdään vuosittain yli 300 000 opiskelijavalintaa koskevaa päätöstä. Kunkin hakija voi kuitenkin tulla valituksi vain yhteen hakukohteeseen. Jos hakija on tullut valituksi ylimpään hakutoiveeseensa, ei hakijalla käytännössä yleensä ole intressiä valittaa alempien hakutoiveiden kielteisestä päätöksestä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tai lukiolaissa taikka niiden nojalla annetuissa asetuksissa ei säädetä opiskelijavalintapäätöksen antamiseen liittyvistä menettelyistä. Yhteishaun käyttöalaan kuuluvan koulutuksen opiskelijavalinnassa on suuren päätösmäärän vuoksi muodostunut käytännöksi, että kielteisistä päätöksistä ilmoitetaan opiskelijalle opiskelijavalintarekisteristä tulostettavalla kirjeellä. Kirjeessä kerrotaan hakukohteittain hakijan saama pistemäärä, mahdollisen pääsy- ja soveltuvuuskokeen tulos sekä alin opiskelupaikkaan oikeuttava pistemäärä. Koulutuksen järjestäjä antaa kirjallisen päätöksen oikaisuvaatimus- tai valitusohjeineen vain hakijan pyynnöstä.

Hakijoille lähetettävässä yhteishaun tuloksia koskevassa kirjeessä kerrotaan kuitenkin opiskelijavalintaa koskevasta muutoksenha-

kuprosessista ja ohjeistetaan, että oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekemiseksi hakijan on pyydettävä muutoksenhakukelpoinen päätös oppilaitoksesta. Kirjeessä ilmoitettujen valintapistemäärien ja muiden tietojen perusteella hakija voi arvioida, onko muutoksenhakukelpoisen päätöksen pyytäminen aiheellista. Niille hakijoille, jotka eivät ole tulleet valituiksi mihinkään koulutukseen, lähetetään niin sanottu jälkiohjauskirje, jossa kerrotaan myös täydennys- ja lisähausta sekä vapaana olevien opiskelupaikkojen tiedustelemisesta.

Oppilas- ja opiskelijavalintaa koskevan päätöksen muutoksenhausta säädetään perusopetuslain 42 §:ssä, lukiolain 34 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä. Oppilas- tai opiskelijavalintaa koskevan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän päätökseen haetaan ensivaiheessa muutosta aluehallintovirastolta. Aluehallintoviraston asiassa antamasta päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Oppijanumero

Oppijan verkkopalveluiden yhteydessä otetaan käyttöön oppijanumerojärjestelmä, jonka avulla palvelun kaikki käyttäjät voidaan yksilöidä. Oppijanumero annetaan henkilölle, kun häntä koskevia tietoja ensimmäisen kerran rekisteröidään Oppijan verkkopalvelun järjestelmiin. Ensivaiheessa oppijanumeroa käytetään henkilön yksilöintiin Oppijan verkkopalveluiden kokonaisuuteen kuuluvissa opiskelijavalintarekistereissä. Kerran annettu oppijanumero on pysyvä.

Oppijanumero on osa kansainvälistä OID (object identifier) -koodistoa, joka perustuu kansainvälisten standardoimisjärjestöjen standardeihin. Suomessa OID-koodistoa hallinnoi Suomen Standardoimisliitto SFS ry. Oppijanumero on 11 merkinen satunnaisluku välillä 10 000 000 000—99 999 999 999, jonka viimeinen merkki on tarkistusmerkki. Mahdollisia numeroyhdistelmiä eli eri oppijanumeroita tulee olemaan yhdeksän miljardia. Oppijanumeroiden määrittelyssä ei käytetä juoksevaa numerointia.

Oppijanumero ei ole perustuslain 10 §:n yksityisyyden suojan piiriin kuuluva henkilötieto, sillä siihen ei sisälly mitään henkilötunnuksen tapaista syntymäaikaa tai sukupuolta ilmaisevaa tietoa taikka tietoa kansallisuudesta tai etnisyydestä. Oppijanumeron voidaankin katsoa olevan turvallisempi yksilöintikeino kuin henkilötunnus. Pelkästä oppijanumerosta voi päätellä ainoastaan sen, että henkilöstä on joskus hänen elämänsä aikana tallennettu tietoja Oppijan verkkopalveluun.

Tulevaisuudessa jokaisella suomalaisessa oppilaitoksessa opiskelleella tai suomalaisen oppilaitokseen opiskelijaksi hakeutuneella henkilöllä, josta on tallennettu tietoja Oppijan verkkopalveluun, tulee olemaan oppijanumero. Oppijanumeron laajan käyttöalan vuoksi on perusteltua, että oppijanumeron antamisesta ja käyttötarkoituksesta säädetäisiin lain tasolla, vaikka kyseessä ei olekaan yksityisyydensuojan piiriin kuuluva henkilötieto.

Oppijanumerosta ehdotetaan säädettäväksi opiskelijavalintarekisterilaissa. Oppijanumero otettaisiin ensimmäisen kerran käyttöön toisen asteen yhteishaussa syksyllä 2013. Korkeakoulujen osalta oppijanumero otettaisiin käyttöön syksyllä 2014 järjestettävässä yhteishaussa otettaessa opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen.

3.2 Uudet yhteiset hakumenettelyt

Oppijan verkkopalveluiden puitteissa on tarkoitus koota kattavasti yhteen tietoa eri oppilaitosten koulutustarjonnasta. Lisäksi myös ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaun ulkopuolisissa koulutuksissa on suunniteltu otettavan käyttöön yhteishaun kaltaisia menettelytapoja. Haut olisivat kuitenkin varsinaisesta yhteishausta erillisiä hakuja.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:n 2 momentin mukaan hakumenettelystä on voimassa, mitä siitä asetuksella säädetään tai sen nojalla tarvittaessa määrätään. Vastaavasti lukiolain 19 §:n 2 momentin mukaan hakumenettelystä lukiokoulutukseen säädetään erikseen. Sen sijaan perusopetuslakiin ei sisälly vastaavaa valtuutusta, jonka perusteella hakumenettelystä voitaisiin säätää asetuk-

sella. Perusopetuslakiin ehdotetaan lisättäväksi valtuutussäännös säätää lisäopetuksen hakumenettelyistä valtioneuvoston asetuksella, jotta myös perusopetuksen lisäopetus voisi tulla yhteisten hakumenettelyiden piiriin.

Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen haku on tarkoitus toteuttaa opiskelijavalintarekisterilaissa tarkoitettujen ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisterin avulla. Opiskelijavalintarekisterilaikiin ehdotetaan tehtäväksi tarvittavat muutokset, jotta valintarekisteriä voitaisiin käyttää myös otettaessa oppilaita perusopetuksen lisäopetukseen.

3.3 Päätös opiskelijavalinnasta

Yhteishaussa käytetty opiskelijavalinnan päätöksentekomenettely on osoittautunut käytännössä toimivaksi. Hakija saa kirjeellä tiedon opiskelijavalinnan tuloksesta, saamistaan valintapisteistä sekä hyväksytyin pistemäärän rajasta. Tämän tiedon perusteella hän voi arvioida tarvetta muutoksenhakuun. Muutoksenhakukelpoisen päätöksen antaminen vain hakijan pyynnöstä on perusteltua ottaen huomioon opiskelijavalintapäätösten suuri lukumäärä ja valintaprosessiin liittyvät muut erityispiirteet. Koulutuksen järjestäjiltä kuluisi muutoin aikaa satojentuhansien päätösten antamiseen, joissa hakijalla ei kuitenkaan olisi valitusintressiä.

Esityksessä ehdotetaan, että koulutusta koskeviin lakeihin lisättäisiin opiskelijavalinnan päätöksenantomenettelyä eräissä tilanteissa koskevat säännökset. Ehdotettu päätöksenantomenettely olisi nykyisen yhteishaussa käytetyn menettelyn mukainen. Menettelyn kirjaaminen lakiin vahvistaisi opiskelijan oikeusturvaa ja selkeyttäisi käytäntöä suhteessa hallintolain (434/2003) mukaisiin päätöksen antamista koskeviin säädöksiin.

Ehdotettu sääntely poikkeaisi jonkin verran hallintolain päätöksen antamista koskevista säännöksistä. Säännöksen mukainen päätöksenantomenettely koskisi yhteishaussa ja muissa yhteisissä hakumenettelyissä mukana olevaa koulutusta eli niitä koulutuksia, joissa oppilas- ja opiskelijavalinta suoritetaan käyttäen opiskelijavalintarekisterilaissa tarkoitettua hakurekisteriä. Muilla tavoin suoritetta-

vissa hauissa eli erillis- ja lisähauissa tulisi käyttää hallintolain mukaista päätöksenantomenettelyä ja antaa hakijalle suoraan muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaisista uusista hakumenettelyistä aiheutuvat muutokset opiskelijavalintarekisteriin sisältyvät Oppijan verkkopalvelut-hankkeessa rakennettavien palveluiden kokonaiskustannuksiin. Oppijan verkkopalvelukokonaisuuden kokonaislaajuus on valtiovarainministeriön vuonna 2011 tekemän hankkeen käynnistyspäätöksen mukaan 13,1 miljoonaa euroa.

Esityksellä ei olisi taloudellisia vaikutuksia opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan.

4.2 Vaikutukset viranomaisten sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen toimintaan

Oppijanumero

Esityksen mukainen oppijanumero annettaisiin henkilölle, kun häntä koskevia tietoja ensimmäisen kerran rekisteröidään Oppijan verkkopalvelun järjestelmiin. Oppijanumero otettaisiin ensimmäisen kerran käyttöön toisen asteen yhteishaussa syksyllä 2013. Korkeakoulujen osalta oppijanumero otettaisiin käyttöön syksyllä 2014 järjestettävässä yhteishaussa otettaessa opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen.

Oppijanumeroa käytettäisiin henkilön yksilöintiin opiskelijavalintarekisterilaissa tarkoitetuissa rekistereissä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut saisivat tiedon henkilölle annettusta oppijanumerosta, kun opiskelijavalintarekisteristä luovutetaan tietoja oppilaitokselle tai korkeakoululle. Tarkoituksena olisi, että oppilaitokset ja korkeakoulut käyttäisivät tiedossaan olevaa oppijanumeroa henkilön yksilöintiin toimittaessaan tietoja opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumero voitaisiin tallentaa myös korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon ja ylioppilastutkintorekisteriin. Oppijanumeroa voitaisiin käyttää tunnisteena myös siirrettä-

essä henkilön tietoja korkeakoulujen tietovarannosta tai ylioppilastutkintorekisteristä opiskelijavalintarekisteriin.

Henkilö voitaisiin jatkossakin tarvittaessa yksilöidä opiskelijavalintarekisterissä myös pelkän henkilötunnuksen perusteella. Oppijanumeron käyttäminen soveltuisi kuitenkin erityisen hyvin sellaisten henkilöiden yksilöintiin, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta.

Oppilaitos tai korkeakoulu voisi halutessaan käyttää oppijanumeroa henkilön yksilöintiin myös sisäisessä toiminnassaan. Ensivaiheessa oppijanumeroita annettaisiin vain koulutukseen hakeutuville henkilöille tai valituksi tulleille opiskelijoille, joita koskevia tietoja tallennetaan Oppijan verkkopalveluiden yhteydessä ylläpidettävään opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumeron käyttöönotto vaiheessa kaikilla opiskelijoilla ei siis vielä olisi oppijanumeroa, mutta pidemmällä aikavälillä oppijanumero voisi korvata myös oppilaitosten ja korkeakoulujen sisäiset opiskelijanumerot. Oppijanumeron laaja käyttöönotto opiskelijanumerot korvaavana tunnisteena edellyttäisi kuitenkin rajapinnan kautta käytettävää palvelua, jonka kautta oppilaitokset ja korkeakoulut voisivat pyytää kaikille opiskelijoilleen oppijanumeron. Tällaista palvelua ei ole suunniteltu otettavaksi käyttöön vielä tässä vaiheessa.

Yhteiset hakumenettelyt

Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteiset hakumenettelyt lisäisivät opiskelijavalintaan liittyvää työmäärää Opetushallituksessa. Yhteishaun lisäksi Opetushallituksen ylläpitämän opiskelijavalintarekisterin avulla suoritettaisiin oppilas- ja opiskelijavalinta myös perusopetuksen jälkeisiin valmistaviin koulutuksiin.

Oppilas- ja opiskelijavalinta on jo nyt opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tehtävänä. Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteiset hakumenettelyt muuttaisivat jossain määrin opetuksen ja koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskelijavalinnan toimintatapoja. Valintoihin liittyvän hallinnollisen työn määrän ei arvioida kuitenkaan kokonaisuutena lisääntyvän. Ehdotetut muutok-

set selkeyttäisivät ja yhtenäistäisivät oppilas- ja opiskelijavalintaan liittyviä käytäntöjä.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Oppijanumero toteutetaan teknisesti siten, että oppijan verkkopalvelussa määritellyn oppijanumeron kautta henkilö voitaisiin yksilöidä myös valtakunnallisesti ja jopa kansainvälisesti. Ensivaiheessa oppijanumeroa käytettäisiin henkilön yksilöintiin Oppijan verkkopalveluiden kokonaisuuteen kuuluviin opiskelijavalintapalveluissa. Myöhemmin rakentuvan todennetun osaamisen rekisterin myötä oppijanumerolla yksilöitäisiin myös henkilöstä todennetun osaamisen rekisteriin sekä korkeakoulujen tietovarantoon tallennettavia tietoja.

Tulevaisuudessa oppijanumerolla olisi tiedon keräämisessä keskeinen merkitys, koska todennetun osaamisen rekisterin myötä kaikki henkilön opiskeluhistoriaa koskeva tieto tallennettaisiin yhteen paikkaan. Valtakunnallisen tason oppijanumeron avulla olisi esimerkiksi helpompi yhdistää eri oppilaitoksissa tehtyjä suorituksia samaan tutkintosuorituskokonaisuuteen. Oppijanumerolla on merkitystä myös SADe-ohjelman päätavoitteiden saavuttamisessa, koska oppijanumero tulee olemaan tärkeä väline opiskelijaliikkuvuuden edistämisessä.

Yhteisten hakumenettelyiden tavoitteena on yksinkertaistaa opiskelijavalintaan liittyviä menettelyitä sekä opiskelijaksi hakeutuvan henkilön että opetuksen ja koulutuksen järjestäjän kannalta. Opiskelijavalintaa koskevien päätöksentekomenettelyiden kirjaaminen lakiin puolestaan selkeyttäisi käytäntöjä ja vahvistaisi opiskelijan oikeusturvan toteutumista opiskelijavalintaa koskevan mahdollisen muutoksenhakuprosessin yhteydessä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa.

Opetushallituksen ja tietosuojavaltuutetun toimiston välisestä Oppijan verkkopalveluun

liittyvästä kokouksesta on laadittu kokousmuistio (Tietosuojavaltuutetun toimisto dnro 2225/06/2012, 12.9.2012). Kokouksen aiheena oli muun muassa palveluun tunnistautuminen, käyttäjien yksilöinti ja käyttöoikeushallinta. Kokousmuistion mukaan tietosuojavaltuutettu ei nähnyt henkilötietolain 13 §:n kannalta estettä Oppijan verkkopalveluiden käyttöoikeuksien hallinnassa. Oppijainumero yhdistyy käyttöoikeushallinnassa henkilötunnukseen. Tietosuojavaltuutettu on kokousmuistiossa pyytänyt kuitenkin harkitsemaan, pitäisikö oppijanumeron antamisesta säätää laissa.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, aluehallintovirastoilta, yliopistoilta ja ammattikorkeakouluilta, eräiltä opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä sekä muilta keskeisiltä sidosryhmätohoilta. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntöön vastasi 45 lausunnonantajaa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausunnoissa kannatettiin oppijanumeron käyttöönottoa. Erityisesti korkeakoulut toivoivat rajapintapalvelua, jonka kautta oppijanumero olisi pyydettävissä kaikille opiskelijoille. Opiskelijajärjestöjen lausunnoissa tuotiin esille, että oppijanumeron laajemman käytön valmistelu tulee toteuttaa yhteistyössä opiskelijajärjestöjen kanssa. Esitetyt näkökohdat tullaan ottamaan huomioon Oppijan verkkopalveluiden jatkovalmistelussa.

Esityksen mukaista oppijanumeroa koskevaa sääntelyä on tarkennettu Tietosuojavaltuutetun lausunnossa esitettyjen huomioiden perusteella. Oppijanumeroa voitaisiin käyttää henkilön yksilöinnissä, mutta ei tunnistamisessa. Lisäksi säännöksiin on tarkennettu, missä tilanteissa oppijanumero voidaan luovuttaa.

Lausuntokierroksen päättymisen jälkeen säännöksiä on tarkennettu myös siten, että oppijanumero voitaisiin tallentaa korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon ja ylioppilastutkintorekisteriin. Lisäksi eräisiin opiskelijavalintarekisterilain säännöksiin on tehty työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossa esitettyjä terminologisia muutoksia.

Eräissä lausunnoissa esitettiin, että opiskelijavalintarekisteriin tulisi tallentaa myös sellaisten nuorten henkilöiden tiedot, jotka eivät ole hakeutuneet mihinkään koulutukseen. Nämä tiedot olisivat tarpeen opiskelupaikkaa vailla olevien nuorten tilanteen seuraamiseksi. Rekisterin käyttötarkoituksen edellä mainittu laajentaminen ei kuitenkaan ole perusteltua tässä esityksessä ehdotettujen muutosten yhteydessä. Käyttötarkoituksen laajentamista olisi kuitenkin tarpeellista tarkastella hallituksen 29 päivänä elokuuta 2013 julkaisemaan rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyvien muutosten, kuten oppivelvollisuuden pidentämisen, valmistelun yhteydessä.

Opiskelijavalinnan päätöksentekomenetelyksi ehdotettua säännöstä pääosin kannatettiin ja todettiin lakiin kirjattavan menettelyn parantavan opiskelijan oikeusturvaa. Muutama lausunnonantaja kuitenkin esitti, että hakijoille tulisi kaikissa tilanteissa antaa suoraan muutoksenhakukelpoinen päätös. Lisäksi eräissä lausunnoissa esitettiin sen selvittämistä, voisiko muutoksenhakukelpoinen päätös olla hakijan tulostettavissa hakujärjestelmästä. Eräät lausunnonantajat ehdottivat säännöstä muutettavaksi myös siten, että päätöstä tulisi pyytää aina kirjallisesti dokumentoinnin helpottamiseksi.

Säännöstä opiskelijavalinnan päätöksenantomenettelystä on tarkennettu lausuntojen perusteella hakijan oikeusturvan varmistamiseksi. Valinnan tuloksista ilmoittaminen kirjeellä olisi mahdollista vain laissa selkeästi rajatuissa tilanteissa, joissa yhteishaun ja muiden yhteisten hakumenettelyiden suuren päätösmäärän ja muiden erityispiirteiden vuoksi hallintolain säännöksistä poikkeavan menettelyn käyttö olisi tarkoituksenmukaista.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 118/2013 vp), jossa esitetään edellä mainittuihin lakeihin lisättäviksi säännökset maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille järjestettävästä lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta. Kyseisen esityksen mukaan lukiokoulutukseen valmistavaa kou-

lutusta voisivat järjestää vain ne tahot, joilla on myös lukiokoulutuksen järjestämislupa.

Opiskelijavalintarekisterilain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijavalintarekisteriä käytetään valittaessa opiskelijoita lukiolaissa tarkoitettuihin koulutuksiin. Voimassa olevissa opiskelijavalintarekisterilain säännöksissä lukiokoulutuksen järjestäjät mainitaan lisäksi rekisterin ylläpitäjiksi sekä opiskelijavalintaa koskevien tietojen saamiseen oikeutetuiksi ja tietolähteiksi. Jos esitys lukiolain muuttamista hyväksytään hallituk-

sen esityksen mukaisena, opiskelijavalintarekisterilain säännösten sanamuodossa ei ole tarpeen erikseen huomioida maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjiä. Voimassa olevat lukiokoulutusta ja lukiokoulutuksen järjestäjiä koskevat säännökset mahdollistavat sen, että myös maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen voidaan hakea opiskelijavalintarekisterin avulla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä

1 §. *Rekisteri ja rekisterinpitäjä.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisen osarekisterin nimi ehdotetaan muutettavaksi ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen rekisteriksi. Nimenmuutoksella otettaisiin huomioon, että uusien yhteisten hakumenettelyiden käyttöönoton jälkeen kyseisen osarekisterin avulla valittaisiin oppilaita ja opiskelijoita myös perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen sekä muihin valmistaviin ja valmistaviin perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusien yhteisten hakumenettelyiden käyttöönoton myötä myös perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät osallistuisivat 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin ylläpitoon. Ylläpitoon osallistuminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjien tulisi ilmoittaa opiskelijavalintarekisteriin opiskelijavalinnassa tarvittavat tiedot.

Voimassa olevan 1 a §:n 2 momentin mukaan rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Näistä tehtävistä on säädetty ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta annetulla valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa säädetäisiin, mitä tietoja opetuksen ja koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa opiskelijavalintarekisteriin.

2 §. *Käyttötarkoitus.* Opiskelijavalintarekisterin osarekistereiden käyttötarkoituksia sääntelevän pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan huomioitavaksi 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan ehdotettu osarekisterin nimenmuutos. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ja 2 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelijavalintarekisteriä ja edellä mainittua osarekisteriä käytettäisiin myös valittaessa oppilaita perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen.

4 §. *Tietolähteet.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) käytettyä terminologiaa. Yleistermi työvoimaviranomainen korvattaisiin organisaation viranomaisnimikkeellä työ- ja elinkeinoviranomainen.

5 §. *Tietojen luovuttaminen.* Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille voitaisiin luovuttaa salassapitosäännösten estämättä lain 3 §:n 1 ja 3 momenteissa tarkoitettuja opiskelijavalinnassa tarvittavia opiskelijavalintarekisteriin tallennettuja tietoja.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa muutettaisiin termi työvoimaviranomainen vastaavasti kuin edellä 4 §:n 1 momentissa. Lisäksi säännöksessä käytetyt työttömyysturvan etuuslajit ja -nimikkeet yhdistettäisiin käsitteeksi työttömyysetuus.

6 §. *Tietojen säilytysaika.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetäisiin oppijanumeron sekä sen perusteena olevien yksilöivien tunnistetietojen säilytysajasta. Koska oppijanumero on pysyvä ja se annetaan kullekin henkilölle vain kerran, tulisi oppijanumero ja sen perusteena olevat tunnistetiedot säilyttää pysyvästi. Oppijanumeron perusteena olevia tunnistetietoja ovat henkilön nimi ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta.

9 a §. *Oppijanumero.* Lain 3 lukuun lisättäisiin uusi 9 a §, jossa säädetäisiin oppijanumeron antamisesta, käyttötarkoituksesta ja luovuttamisesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan oppijanumero olisi 11 numerosta muodostettava tunnus, jota voitaisiin käyttää henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa opiskelijavalintarekisterilaisissa tarkoitettuja tietoja.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan oppijanumero annettaisiin, kun henkilöä koskevia tietoja ensimmäisen kerran tallennettaisiin opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumeron antaminen tapahtuisi pääsääntöisesti silloin, kun henkilö ensimmäisen kerran hakeutuu opiskelijaksi suomalaiseen

oppilaitokseen Oppijan verkkopalvelujen hakujärjestelmän kautta. Oppijanumero annettaisiin myös kaikille perusopetuksen päättävälle, joiden perustietoja toimitetaan opiskelijavalintarekisteriin. Jos henkilö on tullut valituksi oppilaitokseen muutoin kuin opiskelijavalintarekisterin kautta suoritettussa valinnassa oppijanumero annettaisiin, kun henkilöä koskevia valintatietoja ensimmäisen kerran tallennetaan Oppijan verkkopalveluun.

Oppijanumero voidaan tietojärjestelmässä määrittellä henkilölle ensimmäisen kerran myös silloin, kun hänelle kirjataan virkailijana tai muuna työntekijänä tunnus ja käyttöoikeus Oppijan verkkopalveluun. Näin annettua oppijanumeroa ei kuitenkaan tallennettaisi tässä vaiheessa opiskelijavalintarekisteriin. Jos henkilö myöhemmin hakeutuu opiskelijaksi tai hänestä muutoin tallennetaan tietoja opiskelijavalintarekisteriin, ei hänelle kuitenkaan annettaisi uutta oppijanumeroa, vaan aiemmin annettu oppijanumero tallennettaisiin opiskelijavalintarekisteriin.

Pykälän 2 momentin mukaan oppijanumeroa annettaessa henkilön yksilöintiin käytettäisiin henkilötunnusta tai vastaavaa yksilöivää tunnistetietoa. Oppijanumero olisi pysyvä ja kullakin henkilöllä voisi olla vain yksi oppijanumero. Järjestelmään kirjautumisen yhteydessä tunnistetiedon perusteella tarkistettaisiin, onko kyseiselle henkilölle jo annettu oppijanumero. Kerran annettu oppijanumero olisi käytössä aina, kun kyseisestä henkilöstä tallennetaan uusia tietoja opiskelijavalintarekisteriin.

Opetushallitus rekisterin ylläpitäjänä vastaisi henkilön yksilöinnistä sekä rekisteritietojen korjauksesta. Yksilöinnissä käytettäisiin pääsääntöisesti suomalaista henkilötunnusta. Henkilötunnus yksilöisi henkilön järjestelmässä ja samalla tarkistettaisiin, onko henkilölle jo annettu oppijanumero. Jos tietoja ei toimiteta henkilötunnusta käyttäen, virkailijan tulisi yksilöidä henkilö selvittämällä henkilötunnus.

Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, virkailijan tulisi suorittaa yksilöinti muiden tunnistetietojen avulla. Yksilöinnissä käytettäisiin tällöin esimerkiksi ulkomaalaisen henkilön kansallisia tunnuksia, nimeä, syntymäaikaa ja -paikkaa tai osoitetietoja. Samalla tulisi selvittää, onko henkilölle jo

annettu oppijanumero. Kerran annettu oppijanumero ratkaisisi jatkossa yksilöintiongelman niiden opiskelijaksi hakijoiden osalta, joilla ei vielä hakeutumisvaiheessa tai opintojen alkaessa ole suomalaista henkilötunnusta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan oppijanumero voitaisiin tallentaa kaikkiin opiskelijavalintarekisterilaissa tarkoitettuihin rekistereihin eli opiskelijavalintarekisteriin, korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon ja ylioppilastutkintorekisteriin. Oppijanumeron antaminen on riippuvainen tietojen tallentamisesta opiskelijavalintarekisteriin.

Käytännössä oppijanumero tallennettaisiin aina opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumero voitaisiin tallentaa myös korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon, mikäli henkilölle annettu oppijanumero on korkeakoulun tiedossa. Velvollisuutta oppijanumeron tallentamiseen ei kuitenkaan olisi. Vastaavasti oppijanumero voitaisiin tallentaa myös ylioppilastutkintorekisteriin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös oppijanumeron luovuttamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan oppijanumeron luovuttamisessa noudatettaisiin, mitä opiskelijavalintarekisterilaissa säädetään henkilötunnuksen tai vastaavan yksilöivän tunnistetiedon luovuttamisesta. Oppijanumeroa käytetään henkilötunnuksen tavoin henkilön yksilöintiin, joten on perusteltua, että rekisteriin tallennettu oppijanumero voidaan luovuttaa samoin edellytyksin kuin henkilötunnus.

1.2 Perusopetuslaki

28 § a. *Valtuus säätää lisäopetukseen hakemisesta.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin valtuudesta säätää perusopetuksen lisäopetuksen hakumenettelystä valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännöksen nojalla olisi tarkoitus säätää perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteisistä hakumenettelyistä.

28 b §. *Päätös lisäopetuksen oppilaaksi ottamisesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin oppilaaksi ottamista koskevan päätöksen antamisesta. Vastaava säännös olisi lukiolain uudessa 19 a §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain

uudessa 26 a §:ssä. Säännöstä on perusteltu tarkemmin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 a §:n yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Ehdotettu säännös koskisi perusopetuksen osalta ainoastaan lisäopetuksen oppilaaksi ottamista, koska lisäopetuksen oppilasvalinta suoritetaan käyttäen opiskelijavalintarekisterilaisissa tarkoitettua hakurekisteriä.

1.3 Lukiolaki

19 a §. Päätös opiskelijaksi ottamisesta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antamisesta. Vastaava säännös olisi perusopetuslain uudessa 28 b §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudessa 26 a §:ssä. Säännöstä on perusteltu tarkemmin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 a §:n yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

1.4 Laki ammatillisesta koulutuksesta

26 a §. Päätös opiskelijaksi ottamisesta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antamisesta eräissä tilanteissa. Vastaava säännös olisi perusopetuslain uudessa 28 b §:ssä ja lukiolain uudessa 19 a §:ssä.

Säännöksen mukainen päätöksenantomenettely koskisi niitä koulutuksia, joissa opiskelijavalinta suoritetaan käyttäen yhteishakua tai muita yhteisiä hakumenettelyitä, joissa useaan koulutukseen voidaan hakea yhdellä hakemuksella. Muissa hauissa käytettäisiin hallintolain mukaista päätöksenantomenettelyä ja annettaisiin hakijalle suoraan muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Lisäksi säännöksen soveltaminen rajattaisiin kosemaan vain niitä tilanteita, joissa hakijaa ei ole valittu koulutukseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin opiskelijavalinnan tulosten ilmoittamisessa noudatettavasta menettelystä. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijavalinnan tuloksesta voitaisiin ilmoittaa hakijalle postitse kirjeellä, jos päätös opiskelijaksi ottamisesta on tehty käyttäen 26 §:n nojalla säädettyjä hakumenettelyitä, joissa useampaan koulutuk-

seen voidaan hakea yhdellä hakemuksella ja hakija on jäänyt valitsematta. Ilmoituksen toimittamisessa käytettäisiin hallintolain säännösten mukaisesti tavallista tiedoksianto.

Ilmoitus ei olisi valituskelpoinen päätös. Kyseessä ei olisi kuitenkaan valituskielto. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä, jonka mukaisesti hakija voisi pyytää koulutuksen järjestäjältä muutoksenhakukelpoisen päätöksen. Hakijalla olisi siis aina mahdollisuus saattaa opiskelijavalintaa koskeva päätös toimivaltaisten muutoksenhakuviranomaisten tutkittavaksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa asiassa kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen, jos hakija sitä pyytää. Hakijan tulisi pyytää päätöksen antamista kirjallisesti tai suullisesti 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedoksi ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta. Suullisesti tehtävän pyynnön mahdollisuus joustavoittaisi menettelyä hakijan kannalta, koska hakija voisi pyytää muutoksenhakukelpoista päätöstä esimerkiksi puhelimitse.

Opiskelijavalintaa koskevaan asiaan on tärkeää saada mahdollisimman pian lainvoimainen ratkaisu. Muutoksenhakukelpoista päätöstä koskevan pyynnön tekemiselle on tarpeen asettaa määräaika, koska ei ole tarkoituksenmukaista, että hakija voisi vielä useita kuukausia opintojen jälkeen käynnistää opiskelijavalintaa koskevan muutoksenhakuprosessin. Jos hakija ei ole määräajassa pyytänyt muutoksenhakukelpoista päätöstä, opiskelijavalintaa koskevan päätöksen katsotaan tulleen lainvoimaiseksi. Tiedoksisaantijankohdan määrittelyssä noudatettaisiin hallintolain 59 §:n 2 momenttia, jonka mukaan vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan pykälässä tarkoitetussa päätöksenantomenettelyssä noudatettaisiin muutoin, mitä hallintolaissa säädetään. Hallintolain mukaisesti koulutuksen järjestäjän tulisi käsitellä asia eli antaa kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen opiskelijan pyynnön perusteella ilman aiheetonta viivytystä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n 3 momentin mukaan opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen haetaan oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan aluehallintoviraston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

1.5 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

11 §. *Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös.* Lain 11 §:n viittaussäännökseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a kohta. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun koulutukseen sovellettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 a §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antamisesta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu koulutus ei toistaiseksi ole mukana yhteishaussa eikä yhteisissä hakumenettelyissä. Olisi kuitenkin johdonmukaista, että myös ammatillisessa aikuiskoulutuksessa olisi mahdollisuus käyttää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain kanssa yhteneviä opiskelijavalinnan päätöksentekoa koskevia menettelyitä. Opiskelijavalintarekisterilain mukaan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä voidaan käyttää myös valittaessa opiskelijoita ammatillisesta aikuiskoulutuslaista tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyistä säädettäisiin voimassa olevan lukiolain 19 §:n 2 momentin ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:n 2 momentin sekä perusopetuslain 28 a §:ään ehdotetun valtuutussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishausta annettu valtioneuvoston asetus ehdotetaan uudistettavaksi ja kyseiseen asetukseen lisättäisiin perusopetuksen jälkeisen

valmistavan koulutuksen hakua koskevat säännökset.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen yhteisiä hakumenettelyitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen.

Opiskelijavalintarekisterilakiin ehdotetun 9 a §:n mukaan oppijanumero annettaisiin henkilölle, kun häntä koskevia tietoja ensimmäisen kerran tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin. Käytännössä oppijanumero otetaan ensimmäisen kerran käyttöön syksyllä 2013 toteutettavassa ammatillisen koulutuksen yhteishaussa, joka koskee keväällä 2014 alkavaa koulutusta.

Oppijanumeroita ei ole tarkoitus antaa kaikille sellaisille henkilöille, joita koskevia tietoja on ennen oppijanumeron käyttöönottoa tallennettu opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumero annettaisiin henkilölle ja tallennettaisiin opiskelijavalintarekisteriin, kun henkilöstä ensimmäisen kerran lain voimaantulon jälkeen tallennetaan tietoja opiskelijavalintarekisteriin.

Oppijanumero otetaan käyttöön Oppijan verkkopalveluiden haku- ja valintapalveluiden käyttöönoton yhteydessä eli ensimmäisen kerran syksyllä 2013 toteutettavassa yhteishaussa. Voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisesta myös sellaisiin hakijoihin, jotka ennen lain ehdotettua voimaantuloa hakevat lain voimaantulon jälkeen eli 1 päivänä tammikuuta 2014 tai myöhemmin alkavaan koulutukseen. Säännöksen perusteella oppijanumero voitaisiin antaa ja tallentaa opiskelijavalintarekisteriin myös sellaisille henkilöille, joita koskevia tietoja tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin syksyllä 2013 toteutettavassa yhteishaussa, joka koskee opiskelijavalintaa keväällä 2014 alkavaan koulutukseen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 10 § turvaa yksityisyyden suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän mu-

kaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 14/1998 vp) todennut, että henkilötietojen suojaa koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö ja niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2000 vp).

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opiskelijavalintarekisterilakia, jossa säädetään henkilötietojen rekisteröinnistä. Opiskelijavalintarekisterilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset oppijanumerosta sekä muutettavaksi lakia siten, että opiskelijavalintarekisteriä voitaisiin käyttää myös otettaessa oppilaita perusopetuksen jälkeiseen lisäopetukseen. Perusopetuksen lisäopetuksen hakijoista rekisteröitävien tietojen tietosisältö, käyttötarkoitus, tietojen luovuttaminen ja säilytysaika vastaisivat opiskelijavalintarekisterilain voimassa olevaa sääntelyä.

Opiskelijavalintarekisteriin tallennettavien tietojen säilytysajaksi on säädetty viisi vuotta opiskelijavalintapäätöksen tekemisestä lukien. Oppijanumero ehdotetaan kuitenkin säi-

lytettäväksi pysyvästi. Oppijanumero ei itsessään ole perustuslain 10 §:n yksityisyyden suojan piiriin kuuluva henkilötieto, mutta samassa yhteydessä tulisi pidentää myös oppijanumeron yksilöivien tunnistetietojen säilytysaikaa. Oppijanumeron perusteena olevia tunnistetietoja ovat henkilön nimi ja henkilötunnus tai muu vastaava yksilöivä tunnistetieto, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta. Pelkästä oppijanumeron olemassa olosta ja sen perusteena olleista tunnistetiedoista voi päätellä ainoastaan sen, että henkilöstä on joskus hänen elämänsä aikana tallennettu tietoja Oppijan verkkopalveluun.

Perusopetuslakiin, lukiolakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antamisesta. Säännös ei merkitse rajoitusta perustuslain 21 §:ssä säädettyyn yksilön oikeuteen saada oikeuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Lakiehdotukset ovat henkilötietojen suojaa koskevan perustuslain 10 §:n ja oikeussuojaa koskevan 21 §:n kannalta ongelmattomia. Ehdotetut lait voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain (1058/1998) 1 §, 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 3 kohta, 4 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 1 §, 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 3 kohta laissa 484/2013, 4 §:n 1 momentti laissa 1123/2007 ja 5 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta laissa 560/2009, sekä

lisätään 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

1 §

Rekisteri ja rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteri koostuu seuraavista osarekistereistä:

- 1) korkeakoulujen hakurekisteri;
- 2) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteri.

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.

2 §

Käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereistä käytetään:

- 2) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuk-

sesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin sekä perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuun lisäopetukseen.

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään:

- 3) opiskelijoiden valintaa, valintojen kehittämistä ja opintojen järjestämistä varten tarpeellisten tietojen antamiseen yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille;

4 §

Tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työ- ja elinkeinoviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

5 §

Tietojen luovuttaminen

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen:

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukiasioiden käsittelyä varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työ- ja elinkeino viranomaiselle työttömyysturvain (1290/2002) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten;

6 §

Tietojen säilytysaika

Jäljempänä 9 a §:ssä tarkoitettu oppijanumero sekä ne yksilöivät tunnistetiedot, joiden perusteella oppijanumero on annettu, säilytetään kuitenkin pysyvästi.

3 luku

Erinäiset säännökset

9 a §

Oppijanumero

Oppijanumero on 11 numerosta muodostettava tunnus, jota voidaan käyttää henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja.

Oppijanumero annetaan, kun henkilöä koskevia tietoja ensimmäisen kerran tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumeroa annettaessa henkilön yksilöintiin käytetään henkilötunnusta tai vastaavaa yksilöivää tunnistetietoa. Oppijanumero on pysyvä.

Oppijanumero voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin, korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon ja ylioppilastutkintorekisteriin. Oppijanumeron luovuttamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään henkilötunnuksen tai vastaavan yksilöivän tunnistetiedon luovuttamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 9 a §:ää sovelletaan myös sellaiseen henkilöön, joka hakee ennen tämän lain voimaantuloa koulutukseen, joka alkaa tämän lain tultua voimaan.

2.

Laki**perusopetuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään perusopetuslakiin (628/1998) uusi 28 a ja 28 b § seuraavasti:

28 a §

Valtuus säätää lisäopetukseen hakemisesta

Hakumenettelystä lisäopetukseen voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

28 b §

Päätös lisäopetuksen oppilaaksi ottamisesta

Jos päätös oppilaaksi ottamisesta tehdään käyttäen 28 a §:n nojalla säädettyjä hakumenettelyitä, joissa useaan koulutukseen voidaan hakea yhdellä hakemuksella, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle postitse kirjeellä.

Jos oppilasvalinnan tuloksesta on ilmoitettu kirjeellä, opetuksen järjestäjän tulee antaa oppilaaksi ottamista koskeva kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen hakijan pyynnöstä. Hakijan tulee kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedoksi 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen oppilasvalinnan tuloksesta.

Tässä pykälässä tarkoitetussa menettelyssä noudatetaan muutoin, mitä päätöksen antamisesta hallintolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

3.

Laki**lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lukiolakiin (629/1998) uusi 19 a § seuraavasti:

19 a §

Päätös opiskelijaksi ottamisesta

Jos päätös opiskelijaksi ottamisesta tehdään käyttäen 19 §:n nojalla säädettyjä hakumenettelyitä, joissa useaan koulutukseen voidaan hakea yhdellä hakemuksella, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle postitse kirjeellä.

Jos opiskelijavalinnan tuloksesta on ilmoitettu kirjeellä, koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijaksi ottamista koskeva kirjalli-

nen päätös muutoksenhakuohjeineen hakijan pyynnöstä. Hakijan tulee kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedoksi ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

Tässä pykälässä tarkoitettussa menettelyssä noudatetaan muutoin, mitä päätöksen antamisesta hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .

4.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (630/1998) uusi 26 a § seuraavasti:

26 a §

Päätös opiskelijaksi ottamisesta

Jos päätös opiskelijaksi ottamisesta tehdään käyttäen 26 §:n nojalla säädettyjä hakumenettelyitä, joissa useaan koulutukseen voidaan hakea yhdellä hakemuksella, valitsematta jättämisestä voidaan ilmoittaa hakijalle postitse kirjeellä.

Jos opiskelijavalinnan tuloksesta on ilmoitettu kirjeellä, koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijaksi ottamista koskeva kirjalli-

nen päätös muutoksenhakuohjeineen hakijan pyynnöstä. Hakijan tulee kirjallisesti tai suullisesti pyytää päätöksen antamista 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on saanut tiedoksi ilmoituksen opiskelijavalinnan tuloksesta.

Tässä pykälässä tarkoitettussa menettelyssä noudatetaan muutoin, mitä päätöksen antamisesta hallintolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:ään, sellaisena
 kuin se on laissa 952/2011, uusi 1 a kohta seuraavasti:

11 §

Opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva viittaussäännös

1 a) 26 a §:n säännöksiä opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen antamisesta;

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia säännöksiä:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2013

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Opetusministeri *Krista Kiuru*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

1.

Laki

opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain (1058/1998) 1 §, 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 3 kohta, 4 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 1 §, 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin 3 kohta laissa 484/2013, 4 §:n 1 momentti laissa 1123/2007 ja 5 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta laissa 560/2009, sekä
lisätään 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Rekisteri ja rekisterinpitäjä

Rekisteri ja rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteri koostuu seuraavista osarekistereistä:

- 1) korkeakoulujen hakurekisteri;
- 2) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteri.

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.

2 §

Käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereistä käytetään:

-
- 2) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tut-

Opiskelijavalintarekisteri koostuu seuraavista osarekistereistä:

- 1) korkeakoulujen hakurekisteri;
- 2) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteri;

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.

2 §

Käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereistä käytetään:

-
- 2) ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa

kintoihin.

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään:

3) opiskelijoiden valintaa, valintojen kehittämistä ja opintojen järjestämistä varten tarpeellisten tietojen antamiseen yliopistoille, ammattikorkeakouluille sekä ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjille;

4 §

Tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työvoimaviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

5 §

Tietojen luovuttaminen

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen:

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukiasioiden käsittelyä varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja työvoimaviranomaiselle työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen työttömyysturvan, työmarkkinatuen ja koulutuspäivära-

laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin sekä *perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettuun lisäopetukseen.*

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään:

3) opiskelijoiden valintaa, valintojen kehittämistä ja opintojen järjestämistä varten tarpeellisten tietojen antamiseen yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen ja lukiokoulutuksen järjestäjille sekä *perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille;*

4 §

Tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, *työ- ja elinkeinoviranomaisilta*, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

5 §

Tietojen luovuttaminen

Opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja salassapitosäännösten estämättä siinä määrin kuin vastaanottajan tehtävien hoitamiseksi on tarpeen:

1) yliopistoille, ammattikorkeakouluille, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille, *perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjille* sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisiin rekistereihin;

3) Kansaneläkelaitokselle opintotukiasioiden käsittelyä varten sekä Kansaneläkelaitokselle ja *työ- ja elinkeinoviranomaiselle* työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen *työttömyysetuuden* saamisen edellytysten sel-

han saamisen edellytysten selvittämistä varten;

vittämistä varten;

6 §

Tietojen säilytysaika

6 §

Tietojen säilytysaika

Jäljempänä 9 a §:ssä tarkoitettu oppijanumero sekä ne yksilöivät tunnistetiedot, joiden perusteella oppijanumero on annettu, säilytetään kuitenkin pysyvästi.

3 luku

Erinäiset säännökset

3 luku

Erinäiset säännökset

9 a §

Oppijanumero

Oppijanumero on 11 numerosta muodostettava tunnus, jota voidaan käyttää henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja.

Oppijanumero annetaan, kun henkilöä koskevia tietoja ensimmäisen kerran tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin. Oppijanumeroa annettaessa henkilön yksilöintiin käytetään henkilötunnusta tai vastaavaa yksilöivää tunnistetietoa. Oppijanumero on pysyvä.

Oppijanumero voidaan tallentaa opiskelijavalintarekisteriin, korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon ja ylioppilastutkintorekisteriin. Oppijanumeron luovuttamisessa noudatetaan, mitä tässä laissa on säädetty henkilötunnuksen tai vastaavan yksilöivän tunnistetiedon luovuttamisesta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Tämän lain 9 a §:ää sovelletaan myös sellaiseen henkilöön, joka hakee ennen tämän lain voimaantuloa koulutukseen, joka alkaa tämän lain tultua voimaan.